

انقلاب

نگاتیوی

سینمای انقلاب بافیلم‌های

خاطره‌انگیزی هویت گرفته که

انگار قرار نیست تکراری شوند

با پیروزی انقلاب اسلامی سینماها برای مدتی تعطیل شدند. اما خیلی طولی نکشید که انقلابی‌ها به جادوی سینما پی بردند. پرده تفرهای ابزاری شد برای رساندن پیام انقلاب به مردمی که تازه شیرینی آزادی و استقلال را می‌چشیدند. خیلی‌ها هنوز با ماهیت رژیم سابق آشنا نبودند. خیلی‌ها نمی‌دانستند در سال‌های پیش از انقلاب چه ظلمی به آن‌ها رفته است. همین شد که فیلمسازان دست به کار شدند و این قصه‌های واقعی را به سینما آوردند. تعداد این فیلم‌ها زیاد نیست. اما هنوز هم که هنوز است بعد از گذشت سال‌ها، تماشایشان خاطر‌انگیز

بحران

داستان این فیلم مانند کار کیف‌های آن‌ها حاوی اسناد و مدارک و جواهرات است. آن‌ها نمی‌خواهند این کیف به دست نیروهای انقلابی بیفتد؛ به همین دلیل آن را در محوطه کاخ مخفی کرده و بعد از آن اقدام به خودکشی دسته‌جمعی می‌کنند. یکی از این افراد به‌طور اتفاقی زنده می‌ماند و موفق می‌شود از کاخ بیرون بیاید. او بعد از مدتی از کشور خارج می‌شود و به آمریکامهاجرت می‌کند. در آنجا او با دیگر عمال رژیم نقشه‌ای می‌کشند تا بتوانند کیف حاوی اسناد و مدارک و جواهرات را از محوطه کاخ خارج کنند. اما هنگام این عملیات توسط نیروهای انقلابی شناسایی و کشته می‌شوند. کارگردانی این فیلم را علی دهقان، علی پویان، فرید کشن‌فلاح، اکبر منصور فلاح، محمد رضا باقری، اعظم بهرامی و ناز به‌شاملو در آن به‌نقش آفرینی پرداخته‌اند.

تشریفات

این فیلم یکی از خاطر‌انگیزترین ساخته‌های سینمایی کارگردان و بازیگر سینما، مهدی فخیم‌زاده به حساب می‌آید. تشریفات درباره جوانی که برای نام حسن مطرب است که برای دزدی به

خانه‌اعیانی می‌رود. در خانه‌کناری روحانی به نام توحید در حال سخنرانی برای مردم است. او آن‌ها را به مخالفت با رژیم ستمشاهی می‌شوران. در همین هنگام محله توسط نیروهای امنیتی محاصره می‌شودو حسن مطرب نیز هنگام فرار دستگیر شده و در زندان به علت شباهت با روحانی مذکور، مورد شکنجه قرار می‌گیرد. بعد از انجام بازجویی مأموران پی می‌برند که او توحید نیست اما او را با وعده و وعید یک زندگی مرفه به شکل توحید در می‌آورند و در یک مصاحبه تلویزیونی شرکت می‌دهند. او نقشش را به خوبی ایفا می‌کند و به تعریف از رژیم شاه می‌پردازد و از زندگی مرفهی برخوردار می‌شود. اما برخوردای مردم کوچه و بازار و پدر توحید به او تلنگر می‌زند و او علیه رژیم شاه سخنرانی می‌کند. حسن مطرب را زندانی می‌کنند و پس از مدتی به دار می‌آورند. مهدی فخیم‌زاده، احمد هاشمی، علی شعاعی، مهوش صبرکن، نعمت حقیقی، احمد قدکچیان و هوشنگ نیک‌رفتار از بازیگران این فیلم به یادماندنی هستند.

جای امن

جای امن یکی از نخستین فیلم‌هایی بود که با پیرنگ داستانی تظاهرات مردمی ساخته شد. داستان این فیلم درباره خواهر و برادری به نام سعید و فاطمه است که قصد فیلمبرداری و عکاسی

از صحنه‌های خونین تظاهرات مردمی انقلاب را دارند. سعید هنگام فیلمبرداری مورد اصابت تیر قرار می‌گیرد و دوربین را به فاطمه می‌سپارد. مردم سعید را به بیمارستان منتقل می‌کنند. ثابت‌پور که از مأموران ساواک است، شاهد این ماجرا است و به تعقیب فاطمه می‌پردازد. فاطمه به خانه‌ای پناه می‌برد و دوربین را در آنجا به امانت می‌گذارد. ثابت‌پور که از پیدا کردن فاطمه در مانده شده، خلع مقام می‌شود و به بیمارستان می‌رود. سعید در بیمارستان شهید می‌شود. ثابت‌پور برای یافتن فاطمه به بهشت زهرا (س) می‌رود و در آنجا با گزارش یک مأمور مخفی ساواک به فاطمه برخورد می‌کند و به دلیل کینه‌ای که از او دارد، او را مورد اصابت تیر قرار می‌دهد. در نهایت فاطمه هم که در آستانه شهادت است، ثابت‌پور را می‌کشد و از یاد می‌آورد. جای امن به کارگردانی مجتبی‌راعی ساخته شده است. محمود پاک‌نیت، سودابه آقاجانیان، فرانک آراسته جو، فربرز سمندرپور، حسن جوهرچی و حسین یاری هم از بازیگرانی هستند که در آن ایفای نقش کرده‌اند.

است و دوباره ما را به روزهای پجبوحه انقلاب پر تاب می‌کند. درونمایه بیشتر این فیلم‌های انقلابی درباره تعقیب و گریز مأموران ساواک و مبارزان پیرو خط امام بود. فقر گروه‌های پایین دست جامعه و اشرافی‌گری وابستگان به دربار، خیانت‌های درباریان، تظاهرات‌های مردمی علیه رژیم شاه و ظلم و ستم و به تصویر کشیدن دیکتاتوری عمال رژیم پهلوی از پیرنگ‌های داستانی این فیلم‌ها به‌شمار می‌رود. فیلم‌های انقلابی حالا خاطره‌های گویایی هستند که می‌توانند گواهی برای علت انقلاب مردمی در سال ۷۵ باشند.

ایران

ماجرای این فیلم ناصر تقوایی هم در پجبوحه انقلاب می‌گذرد. لوکیشن این فیلم ماسوله است و داستان جذاب آن هنوز هم در خاطر بسیاری از ما زنده و دست نخورده باقی مانده

است. هنگام اوج تظاهرات مردمی گروهیان مکنونی به ماسوله می‌رود و مردم را مورد آزار قرار می‌دهد. او برای اینکه منطقه تحت نفوذش از دیگر شهرها کم‌نیابرد، در ماسوله هم اعلام حکومت نظامی می‌کند. مردم این شهر کوچک که از این همه استبداد به تنگ آمده‌اند، اعتراض‌ها را آغاز می‌کنند. معلم مدرسه، کسبه بازار، دانش‌آموزان و زنان کوچه و بازار با هم یکصد می‌شوند و به وضع موجود اعتراض می‌کنند و این یکصدایی گروهیان را بر سر جای خود می‌نشانند. به گمان بسیاری از منتقدان برتر سینما، اکبر عبدی در خشان‌ترین بازی خود را در این فیلم به نمایش گذاشته است. حسین سرشار، ثریا حکمت، مهران محمدی، حمید جبلی و غلامحسین نقشبته هم از دیگر بازیگران بنام این فیلم سینمایی ماندگار شدند. کلیپ این فیلم با آهنگسازی عالی ناصر چشم‌آذر هم تبدیل به یکی از خاطر‌انگیزترین آواهای انقلابی شد که در خاطره‌ها مانده است.

تیرباران

این فیلم برگرفته از زندگی واقعی و مبارزات انقلابی شهید سیدعلی‌اندرزکو است. از آنجا که داستان زندگی این شهید والا مقام مورد استقبال زیاد مردم قرار گرفت، فیلم تیرباران بیش

از دیگر فیلم‌های انقلابی از شبکیه‌های مختلف صدا و سیما به نمایش درآمده. شهید سیدعلی‌اندرزکو از جمله مبارزان انقلابی بود که هیچ‌باکی از شکنجه و زندان و مرگ نداشت. او زندگی در کنار زور و استبداد را خاری می‌دانست و به پیروی از سید و سالار شهیدان به قیام پرداخت و به‌طور مخفیانه اعلامیه‌های امام خمینی را در میان مردم پخش می‌کرد و در جمع بر ضد حکومت ستمشاهی سخنرانی می‌کرد. او بارها برای فرار از دستگیری و ادامه مبارزات خود به تغییر چهره پرداخت. به‌طوری‌که حالا در اسناد مجرمانه ساواک بیش از ۲۱ چهره مختلف از او به ثبت رسیده. این تغییر چهره جذابیت ویژه‌ای به داستان فیلم تیرباران بخشیده. شهید اندرزکو در نهایت به محاصره نیروهای ساواک درآمد و توسط آنان تیرباران شد. کارگردانی این فیلم را علی اصغر شادروان به‌عهده داشته است و بازیگران به نامی‌مانند مجیدمجیدی، جعفر دهقان، رضا چراغی، ناصر فروغ و مسعود نیک‌نام در آن به ایفای نقش پرداخته‌اند.

حرفه‌ای

داستان فیلم حرفه‌ای هم به سرشت مبارزه علیه رژیم ستمشاهی می‌پردازد. سرگرد تیموری از طرف تیمسار برای کشتن یک سررهنگ نیروهای گماندو به دلیل سرکوب نکردن

مخالفان رژیم در شهر قم، مأمور می‌شود. سرگرد تیموری بعد از به قتل رساندن سررهنگ، زندانی و با یک مخالف و مبارز به نام حاج هاشم هم سلول می‌شود. تیمسار در یک ملاقات از تیموری می‌خواهد خود را به عنوان یک مبارز معرفی کند و با حاج هاشم طرح دوستی بریزد. تیموری در راه انتقال از زندان به زندانی دیگر حاج هاشم را به قتل می‌رساند تا به عنوان نفوذی با دوستان او همراه شود. اما دوستان حاج هاشم به او ثابت می‌کنند که متوجه نفوذی بودن او نشده‌اند. از طرفی تیمسار به علت مصلحت‌های سازمانی تصمیم به قتل تیموری می‌گیرد و سرگرد مهدوی را مأمور این کار می‌کند. تیموری از این نقشه اطلاع پیدا می‌کند و به چرکه مبارزان می‌پیوندد. در نهایت هنگام فرار با خانواده‌اش، تیمسار و مهدوی را به قتل می‌رساند و خود نیز توسط نیروهای ساواک کشته می‌شود. کارگردانی این فیلم بر حادثه را اساماعیل فلاح‌پور به‌عهده داشته و بازیگرانی چون چنگیز وثوقی، پرویز پورحسینی، حسن خان‌بیک و… در آن نقش آفرینی کرده‌اند.

ویژندنامه ماهنامه‌ی ۲۲ بهمن ۱۳۹۸ - فجر ۷۷

سریال‌هایی که در بستر انقلاب شکل گرفتند وقتی تصویر فریاد می‌زند

ساخت سریال‌هایی با موضوع انقلاب اسلامی کمی فراتر از آثار مناسبتی است. متولیان رسانه ملی در سال‌های گذشته ثابت کرده‌اند که حساسیت زیادی در ساخت این سریال‌ها نشان می‌دهند و همین، باعث توفیق این سریال‌ها از نگاه مردم شده است. بعضی از این سریال‌ها به دلیل داشتن قصه‌ای محکم و استفاده از بازیگران مطرح، در نظر سنجی‌های مردمی اقبال بیشتری داشته‌اند. ساخت این دست سریال‌ها همچنان ادامه دارد تا نسل امروز هم با روزهای پر حادثه انقلاب آشنا شوند.

تاصبح

این سریال در زمان پخش خود با اقبال عمومی زیادی همراه شد. فیلمنامه این اثر کار عباس نعمتی است و کارگردانی آن را مجید جوانمرد و محمد پاشه‌آهنگر به عهده داشته‌اند. بخشی از این سریال در دوران پیش از انقلاب و بخش دیگرش مربوط به سال‌های پس از انقلاب اسلامی می‌شود. پروانه معصومی، محمد کاسبی، مجید مظفری، امین زندگانی، ستاره اسکندری و زنده یاد عسل بدیعی از بازیگران مطرح‌هی بودند که در این سریال به نقش آفرینی پرداختند.

ارمغان تاریکی

کارگردانی این سریال موفق را جلیل سامان به عهده داشته است. ارمغان تاریکی محصول سال ۱۳۸۹ است و در زمان پخش خود توانست عده زیادی را با خود همراه کرده و به سال‌های ابتدایی پیروزی انقلاب اسلامی ببرد. داستان این سریال درباره دانشجوی رشته عکاسی به نام مجید است که در سال‌های ابتدایی پیروزی انقلاب جذب گروهک‌های سیاسی ضد انقلاب می‌شود و به دلیل هوش و ذکاوتی که دارد، مورد اعتماد سران آن قرار می‌گیرد و مأموریت مهمی را به او واگذار می‌کنند. آرش مجیدی، امیر آقایی، سودابه بیضایی، لیلایاراع، مجید مشیری، سعیده عرب، حمیدرضا هدایتی و امیر غفارمنش از بازیگران شناخته شده این سریال به یادماندنی هستند. تیتراژ این سریال با شعری از عبدالحجیر کاکایی، شاعر و ترانه‌سرای معروف و صدای زیبای محمد اصفهانی خیلی‌ها را به دیدن این اثر تشویق کرد. این تیتراژ به دلیل هماهنگی زیادی با اثر و لطافت هنری به عنوان یکی از تیتراژهای برگزیده سال‌های گذشته معرفی شد.

یک مشت پر عقاب

خیلی از منتقدان بر این باور هستند که سریال یک مشت پر عقاب با قصه محکمی که در اختیار داشت، توانست تحولی در سریال‌های انقلابی بوجود آورد. استفاده از بازیگران مطرح سینما، شخصیت پردازی‌های دقیق، بازی بدون اغشراق و باورپذیر و فیلمنامه روان و دارای ساختار، از مؤلفه‌هایی بود که باعث استقبال مردمی از این سریال شد. این سریال با فیلمنامه فرهاد توحیدی در ۱۴ قسمت ۵۰ دقیقه‌ای روی آنتن رفت. حضور بازیگران شناخته شده‌ای مانند رضا کیانیان، حامد بهداد، خزر معصومی، فریا کامران، پرویز پورحسینی، احمد آقاو، آهو خردمند، ساره بیات و اشکان خطیبی جذابیت ویژه‌ای به این سریال خاطره انگیز بخشید.

روزهای اعتراض

زمان پخش این سریال در بهمن سال ۱۳۸۴ با ماه محرم تلاقی پیدا کرد. با این حال نظرسنجی‌ها نشان دادند که مخاطبان این سریال از آن رضایت داشته‌اند و قصه آن را تا پایان دنبال کردند. طرح این سریال از سوی علیرضا کاظمی‌پور به حسین سهیلی‌زاده داده شد و او کارگردانی این اثر را به عهده گرفت. روایت داستان سریال روزهای اعتراض به سال‌های پیش از انقلاب اسلامی بر می‌گردد، زمانی که بیشتر افراد در قفسر روشنفکر جامعه دچار بحران هویت شده بودند و هر یک به دنبال راهی برای فرار از این بحران می‌گشتند و کمتر آن را می‌یافتند. این دستمایه داستانی باعث شد روزهای اعتراض داستان چندبعدی داشته باشد. شخصیت پردازی‌های دقیق و حساب شده، کارگردانی خوب و حرفه‌ای، فیلمنامه هوشمندانه و موسیقی زیبای این اثر تلویزیونی باعث شد این سریال از محبوب‌ترین سریال‌های مناسبتی در سال ۸۴ شود. پژمان بازغی، مینا لکانی، حبیب دهقان نسب، رضا توکلی، سارا خویینی‌ها و عبدالرضا اکبری از بازیگرانی بودند که در این سریال به ایفای نقش پرداختند.

